

Hírek a külföldi élelmiszer-minőségszabályozás eseményeiről

3/02 EU: Szavazás az Európai Parlamentben az Élelmiszerbiztonsági Hivatal felállításáról

Az Európai Parlament 2001. december 11-én szavazott arról, hogy 2002. elején fel kell állítani az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatalt (ESFA = European Food Safety Authority). Várhatóan a tagállamok Miniszteri Tanácsa is egyetért majd az új testület létrehozásával. Míg korábban csak „Élelmiszer Hivatalról” volt szó, az intézmény nevét most – elsősorban az Európai Bizottság kezdeményezésére – kibővítették a „biztonság” szóval, hogy a fogyasztók számára ezzel is jelezzék az új szervezet legfontosabb feladatát. Vannak további változások is, amelyek megerősítik a fogyasztóvédő csoportok képviselőit az EFSA vezető testületében, továbbá szabályozzák a tények nyilvánosságra hozatalának kötelezettségét. David Byrne, fogyasztóvédelmi biztos szerint az EFSA – az amerikai FDA-hoz hasonlóan – az élelmiszerek és a takarmányok biztonságáért vállal felelősséget, növelve ezáltal a fogyasztói bizalmat. (World Food Regulation Review, 2002. január, 6-7. oldal)

4/02 EU: Az állati takarmányok szabályozásának megszigorítására van szükség

A húskészítményekkel kapcsolatos élelmiszerbiztonsági helyzet javítása érdekében az Európai Unió tagállamai 2001. november 20-án megállapodtak abban, hogy szigorú szabályokat hoznak az állati takarmányok összetételére és beltartalmára vonatkozóan. Mindenképpen meg kell akadályozni például, hogy elhullott állatok vagy szennyező anyagok kerüljenek a takarmányok közé, de tilos lesz az ún. kannibalizmus is, amikor egészséges csirkehúst baromfiakkal vagy disznóhúst sertésekkel etetnek fel. Nem lesz megengedett semmiféle, emberi fogyasztásra alkalmatlan állat húsának takarmányozási célú felhasználása. Az új szabályok megkövetelik továbbá, hogy minden, BSE-vel, növekedési hormonokkal vagy más tiltott vegyszerekkel, valamint a környezetből származó anyagokkal szennyezett állati mellékterméket hulladéknak kell tekinteni; ezek vagy elégetésre kerülnek, vagy megfelelő hőkezelés után trágyaként használhatók fel. David Byrne fogyasztóvédelmi biztos szerint az állati takarmányokra ugyanolyan szigorú előírásoknak kell vonatkozniuk, mint a humán élelmiszerekre. Az új

szabályokat az Európai Parlament várhatóan jóváhagyja. (World Food Regulation Review, 2002. január, 7-8. oldal)

5/02 London: Kb. 200-an halnak meg a BSE humán változatától

Az Országos CJD Felügyelő Hivatal 2001. november 23-án kelt jelentése szerint az Egyesült Királyságban nem haladja meg a 200-at azoknak az embereknek a száma, akik várhatóan a kergemarhakór humán változatában, vagyis a Creutzfeldt-Jacob betegségben (vCJD) hunynak el. A korábbi, rendkívül széles skálán mozgó becslések néhány száztól egészen 200 ezerig terjedtek; az Egészségügyi Minisztérium adatai viszont azt mutatják, hogy a vCJD első jelentkezése, 1996. óta 111 regisztrált eset fordult elő az Egyesült Királyságban. A legutóbbi optimista előrejelzés a kutatók szerint annak tudható be, hogy igen jelentős faji korlátok állnak fenn a szarvasmarhák és az emberek között. A tudósok szerint figyelemre méltó tény az is, hogy a betegség legtöbb áldozata meglehetősen fiatal: átlagéletkoruk mindössze 28 év, és csak elvétve fordult elő haláleset 53 év felett. Ez valószínűleg annak tudható be, hogy az idősebb emberek nagyobb ellenállóképességgel rendelkeznek a betegséggel szemben. Továbbra sincs bizonyíték arra, hogy a BSE átterjedt volna a brit juhállományra is. (World Food Regulation Review, 2002. január, 13-14. oldal)

6/02 London: A minták hibás címkézése vezetett a kutatók megtévesztéséhez

Két független audit is megerősítette 2001. novemberében, hogy egy címkézési hibának köszönhetően foglalkoztak a juhok szivacsos agysorvadását kutató tudósok hosszú ideig szarvasmarha-agyvelőkkel. Az 1990-es évek elején kezdődött kutatómunka azt lett volna hivatott tisztázni, hogy a kergemarhakór átvihető-e juhokra, illetve jelen van-e a brit juhállományban. Csakhogy az eredmények használhatatlannak bizonyultak, mivel alapos gyanú merült fel a kormány által támogatott Edinburgh-i Állategészségügyi Intézetben folyó kísérleteket illetően. Azt azonban a vizsgálat sem tudta kideríteni, hogy pontosan mikor és hogyan történt a minták összecszerélése; legvalószínűbb, hogy helytelen jelölést alkalmaztak. A tárolás körülményei az intézetben megfeleltek a nemzetközi normáknak. Megállapították azonban azt is, hogy nem volt hivatalosan dokumentált minőségügyi rendszer és a feljegyzések vezetése is kívánnivalókat hagyott maga után. (World Food Regulation Review, 2002. január, 14. oldal)

7/02 Kanada: Öt szervezet közös akcióterve a genetikailag módosított élelmiszerekről

A szövetségi kormány 2001. november 21-én bejelentette, hogy a genetikailag módosított élelmiszerek szabályozása Kanadában szigorú tudományos kockázatbecslésen és a biztonság maximális szem előtt tartásán fog alapulni. A kockázatbecslés az emberi egészség mellett kiterjed a környezeti károk megelőzésére is. Ezt egy közös nyilatkozatban öt kanadai egészség- és környezetvédő szervezet is megerősítette. Egyikük, az Egészségügyi Minisztérium – a legutóbbi tudományos eredmények felhasználásával – korszerűsíti az 1994. évi irányelveket az új élelmiszerek biztonságának vizsgálatáról. A humán és a környezeti biztonság értékelésekor bevezetik az elővigyázatossági alapelv alkalmazását. Az öt szervezet közös akcióterve tartalmazza az átláthatóság elvét is, elsősorban a nemzetközi információcsere területén. Az Egészségügyi Minisztérium 2002. szeptemberére kidolgozza a genetikailag módosított állatoktól származó élelmiszerek biztonsági értékelésének irányelvét, figyelembe véve az újszerű takarmányok hatásait is. Az akcióterv ugyanakkor nem foglalkozik a genetikailag módosított élelmiszerek jelölésének kérdésével. A kanadai élelmiszeripar általában támogatásáról biztosította az akciótervet, de a környezetvédő szervezetek – így a Greenpeace – erősen kritizálták azt mondván, hogy figyelmen kívül hagyja az emberek környezettel kapcsolatos aggályait. (World Food Regulation Review, 2002. január, 23-24. oldal)

8/02 Az EU-ban tapasztalható „GMO pszichózis” kommunikációs hiányosságokra vezethető vissza

David Byrne, egészségügyi és fogyasztóvédelmi biztos szerint tarthatatlan állapot az, hogy a tagállamok – saját tudományos tanácsadók pozitív véleménye ellenére – 1998. óta gyakorlatilag blokkolják a genetikailag módosított élelmiszerek engedélyezését. Ezt a jelenséget Byrne „GMO pszichózisnak” nevezte. Tudomása szerint ugyanis még senki sem halt meg GMO-k fogyasztásától, ugyanakkor az Európai Unióban évente mintegy 500 ezer megbetegedés fordul elő, amely a füstgázok kibocsátására és a megnövekedett gépkocsi-forgalomra vezethető vissza. A genetikailag módosított élelmiszerek ártalmas voltát semmi sem bizonyítja, elfogadottságuk azonban – a nem megfelelő kommunikáció miatt – egyre kevésbé. Komolyan mérlegelni kell végre, hogy itt a minimális kockázattal igen nagy előnyök állnak szemben. Azért biztató jelek is mutatkoznak: 2001. márciusában az EU szigorú és jól áttekinthető szabályozást dolgozott ki a GMO-k környezetbe történő szándékos kihelyezésére, júliusban pedig a Bizottság javaslatot tett a manipulált élelmiszerek és takarmányok nyomon-

követhetőségére és jelölésére. (World Food Regulation Review, 2002. január, 25. oldal)

9/02 Finnország: Megjelent a BSE

Az Európai Unió tagállamai közül egyedül Svédország maradt mentes a kergemarhakórtól. Ausztria 2001. december 9-én jelentette be az első esetet, és hamarosan Finnországban is megjelent a BSE. Ezt követően a finn farmereknek is végre kell hajtaniuk azt a kötelező EU előírást, hogy minden 30 hónapos vagy annál idősebb szarvasmarhát szigorú vizsgálatnak vessenek alá. Korábban Finnország – Svédországgal együtt – jogosan reménykedett abban, hogy nem kell elvégeznie a 30 hónaposnál idősebb szarvasmarhák tesztjét. Az európai tudósok egyébként ma már egyetértenek abban, hogy a kergemarhakór csak a húsból és csontból készült takarmányok, illetve a vemhesség útján terjed. Az átvitel eszköze a kutatók szerint egy ismeretlen eredetű prion. Egyelőre nincs bizonyíték olyan faktorok létezéséről, amelyek befolyásolnák a szarvasmarhák BSE-vel szembeni fogékonyságát. (World Food Regulation Review, 2002. február, 13-14. oldal)

10/02 Magyarország a WTO előtt visszavonja panaszát Románia ellen

Magyarország egy 2001. december 20-án kelt kommunikéban visszavonta a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) előtt Románia ellen tett panaszát, mivel az megszorításokat vezetett be a búza és a búzaliszt behozatalával kapcsolatban. Az ügy előzménye, hogy 2001. nyarán két román minisztérium és az Országos Fogyasztóvédelmi Hatóság megtiltotta az olyan búza és búzaliszt importját, amely nem felel meg bizonyos minőségi követelményeknek. Magyarország szerint ez az intézkedés sérti a WTO előírásait, mivel kettős mércét alkalmaz: a hazai termelésű búzára és lisztre ugyanis más követelmények vonatkoznak. A korlátozás azért érintette rendkívül érzékenyen Magyarországot, mert Romániába irányuló exportjának legnagyobb részét a búza teszi ki. Románia azonban időközben hatályon kívül helyezte a tilalmat, így a magyar panasz oka fogottá vált. (World Food Regulation Review, 2002. február, 16. oldal)

11/02 EU: Nincs még végleges helye az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatalnak

2002. január 1-én megkezdte ugyan a munkáját az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (EFSA), azonban még mindig nem jelölték ki az intézmény állandó helyszínét. Francia- és Olaszország ugyanis – saját hagyományaira hivatkozva – vehemensen ellenezte azt a javaslatot, hogy

Helsinki legyen a végleges otthon. A Hivatal ideiglenesen Brüsszelben kezdte meg működését. David Byrne, egészségügyi és fogyasztóvédelmi biztos nem tartja feltétlenül kudarcnak, hogy egyelőre nem sikerült megállapodni a végleges helyszínben; szerinte Brüsszelben ugyanis könnyebb a megfelelő szakemberek összegyűjtése. A Bizottság haladéktalanul megkezdte a független tudományos szakemberek kiválogatását az EFSA testületeibe. (World Food Regulation Review, 2002. február, 10-11. oldal)

12/02 EU: Kereskedelmi vitákhoz vezethetnek az élelmiszerek dioxin tartalmára megállapított új határértékek

Az Európai Tanács 2001. november 29-én új határértékeket állapított meg az élelmiszerek és a takarmányok dioxin tartalmára. A rendelkezés 2002. július 1-én lép hatályba. Az Európai Bizottság Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Főigazgatósága szerint azonban az új határértékek könnyen kereskedelmi vitákhoz és az import korlátozásához vezethetnek, bár eddig még egyetlen ország sem emelt kifogást. Az EU tagállamokban megfelelő figyelőrendszert kell létesíteni, amely köteles jelentést tenni a felső határértékek minden túllépéséről. Az ilyen élelmiszereket meg kell majd semmisíteni. Az intézkedések célja az emberek kitettségeinek csökkentése: a dioxinok, furánok és a poliklórozott bifenilek hetenkénti bevitele nem haladhatja meg testsúly kilogrammonként a 14 pikogrammot. A tagállamok hatóságai az elkövetkező öt évben nagy erőfeszítéseket tesznek annak érdekében, hogy azonosítsák a dioxin forrásokat és csökkentsék azok kibocsátását. A közlemény részletesen megadja az egyes takarmányokra és élelmiszerekre megállapított felső határértékeket. (World Food Regulation Review, 2002. február, 9-10. oldal)

13/02 London: Nincs bizonyítva a kapcsolat a gyermekkénulás elleni oltóanyag és a Creutzfeldt-Jakob betegség között

Két fiatal, aki a Creutzfeldt-Jakob betegség emberi változatában (vCJD) szenved, 7 évvel ezelőtt ugyanabból az orális gyermekkénulás elleni szerből kapott oltást. Ennek ellenére a tudósok nem találtak bizonyítékot arra nézve, hogy bármiféle kapcsolat állna fenn az oltóanyag és a BSE emberi megfelelője között. Az egészségügyi hatóságok felszólították a szülőket, hogy nyugodtan folytassák gyermekeik beoltását polio ellen, mivel az sokkal fontosabb, mint egy csupán elméletben létező kockázat elkerülése. Az Egészségügyi Minisztérium közleménye szerint 1994-ben 5 embernél észleltek vCJD-t és közülük ketten brit borjútól származó szérumot kaptak. A BSE-ügyekben illetékes független tanácsadó testület azonban semmiféle

bizonyítékot nem talált arra, hogy a szarvasmarhából származó oltóanyag a Creutzfeldt-Jakob kór kockázatát hordozná. Itt tehát csak véletlen egybeesésről lehet szó. (World Food Regulation Review, 2002. február, 20-21. oldal)

14/02 London: A tej alaposabb kezelésével leküzdhetők a humán bélfertőzések

A tej hosszabb ideig tartó kezelése, illetve a farmokon bevezetett szigorúbb higiéniai gyakorlat lehetővé teszi azon baktériumok elpusztítását, amelyek kapcsolatba hozhatók bizonyos emberi bélbetegségek kialakulásával. Bár ezen megbetegedések oka egyelőre még nincs teljesen tisztázva, a londoni St. George's Hospital kutatói szerint a Mycobacterium paratuberculosis szerepet játszhat ebben akkor is, ha valószínűleg nem ez az egyetlen kiváltó faktor. Az említett baktérium a tejben fordul elő és képes túlélni a jelenleg 70 °C hőmérsékleten legalább 15 másodpercig tartó pasztörözést. A tudósok kimutatták, hogy a legtöbb bélgyulladásban szenvedő ember emésztő traktusában megtalálható a Mycobacterium paratuberculosis. Ha egyértelműen bebizonyosodik a baktérium és a bélbetegségek közötti kapcsolat, a kormány szigorúbban fogja alkalmazni az elővigyázatosság elvét. Így például a tej pasztörözését magasabb hőfokon és 10 másodperccel tovább végzik majd. (World Food Regulation Review, 2002. február, 21. oldal)

15/02 USA: Új irányelv az élelmiszerekkel való manipulálás kockázatának csökkentésére

A 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követően az FDA 2002. január 9-én új irányelvet bocsátott ki az élelmiszerekkel foglalkozó vállalatok részére, melynek célja az élelmiszerekkel való mindennemű manipulálás kockázatának csökkentése. A haladéktalanul hatályba lépő új irányelv kidolgozásakor eltekintettek ugyan a szokásos társadalmi nyilvánosság biztosításától, de az FDA 60 napig még fogad észrevételeket, javaslatokat. Az irányelv – amely egyaránt vonatkozik az élelmiszerek és az élelmiszer-összetevők előállítására, feldolgozására, tárolására, újracsomagolására és címkézésére, továbbá elosztására és szállítására – a következő fontosabb fejezetekre tagolódik: az élelmiszerbiztonság menedzsmentje, fizikai körülmények, alkalmazottak, számítógépes rendszerek, nyersanyagok és csomagolás, munkaműveletek, késztermékek. Az „alkalmazottak” címszó alatt például az irányelv megköveteli minden dolgozó lehetőség szerinti átvilágítását (előélet, személyi adatok, elérhetőség). Az irányelv második

része speciálisan az élelmiszer-importőrökre vonatkozik. (World Food Regulation Review, 2002. február, 22. oldal)

16/02 USA: A bioterrorizmus elleni törvény az élelmiszerbiztonságra helyezi a hangsúlyt

A Szenátus által 2001. december 20-án megvitatott bioterrorizmus elleni törvényből hiányoznak a vizek biztonságára vonatkozó elemek. Ezt a hiányosságot a Képviselőháznak kell pótolnia, maximális tekintettel az élelmiszerek biztonságára. A törvényjavaslat felhatalmazná az FDA-t arra, hogy az élelmiszerek ellenőrzéséhez és felügyeletéhez igénybe vegye más hivatalok munkatársait is; megkövetelné, hogy minden, az USA piaca számára élelmiszert előállító külföldi és hazai üzem regisztráltassa magát az FDA-nál; az importőrök számára kötelezővé tenné, hogy adjanak előzetes tájékoztatást a behozni tervezett élelmiszerek származási helyéről és mennyiségéről; végezetül nagyon megnehezítené, hogy az egyik beléptető ponton visszautasított élelmiszer-szállítmányok az Egyesült Államok egy másik pontján újra beléptetésért folyamodjanak. A törvényjavaslat felhatalmazná az FDA-t arra, hogy a nyomkövethetőség érdekében megkövetelje a szigorú bizonylatolást és nyilvántartást az egész élelmiszeriparban, továbbá az egészségre ártalmasnak tűnő élelmiszereket kivonhassa a forgalomból. Ösztönözni kívánják az új oltóanyagok és más védekező eljárások kidolgozását is. (World Food Regulation Review, 2002. február, 22-23. oldal)

17/02 Az USA-ban jóváhagyták az ózon használatát élelmiszerek kezelésére

Kiegészítve az Élelmiszer és Gyógyszer Adminisztráció (FDA) hasonló döntését, a Mezőgazdasági Minisztérium Élelmiszerbiztonsági és Felügyelő Szolgálat (FSIS) 2001. december 21-én jóváhagyta az ózon használatát az élelmiszerek – beleértve a hús és a baromfihús – kezeléséhez, tárolásához és feldolgozásához. Az FDA korábban az ózont másodlagos direkt adalékanyagként nyilvánította és jóváhagyta alkalmazásának feltételeit, elsősorban mint mikrobaölő szer. Az ózon használatának legnagyobb előnye, hogy egyedül víz marad vissza, mivel az ózon másodpercek alatt elpárolog, így a fogyasztás időpontjában már semmi sem emlékeztet rá. Az ózon képes jelentősen csökkenteni a húskészítményekkel és a készételekkel kapcsolatos élelmiszerbiztonsági kockázatot, különös tekintettel a feldolgozás utáni szennyeződésekre. (World Food Regulation Review, 2002. február, 31. oldal)

18/02 USA: 92 milliós veszteség a genetikailag módosított kukoricán

Egy jelentés szerint azok a farmerek, akik a rovarokkal szemben ellenálló, genetikailag módosított kukoricát vetettek, az elmúlt 6 évben összesen 92 millió dollár veszteséget szenvedtek el. 1996 és 2001 között ugyanis a gazdálkodók 659 millió dollárral fizettek többet a rezisztens kukorica vetőmagjáért, ezzel szemben a realizált termésnövekmény értéke mindössze 567 millió dollárt tett ki. A *Bacillus thuringiensis* talajbaktérium genetikai anyagával módosított Bt kukorica fehérjealapú toxinjai ugyan ellenállóvá teszik a növényt a legfontosabb rovarkártevőkkel szemben, de a vetőmag ára 30-35 %-al magasabb a hagyományos kukoricáénál. A genetikailag módosított fajta termesztése csak azokban az években kifizetődő, amikor a kártevő rovarok inváziójával kell számolni. (World Food Regulation Review, 2002. február, 28-29. oldal)

19/02 Belgium / Németország: Német-belga közös vállalat konyhasó előállítására és forgalmazására

Az Európai Bizottság 2002. január 11-én engedélyezte közös vállalat létrehozását a német Kali & Salz AG és a belga Solvay S.A. között. Az így megalakult European Salt Co. (ESCO) nevű közös vállalat konyhasó előállításával és értékesítésével foglalkozik majd: a holland Akzo mellett ez lesz Európa második legnagyobb kristályos konyhasó gyártója. A Bizottság illetékesei nem félnek attól, hogy a tőkekoncentráció gátolni fogja a versenyt. A közös vállalkozás az EU hét tagállamában működött leányvállalatokat; kizárólagos felelősségi körébe tartozik a konyhasó előállítása és annak értékesítése a partnerek felé. Emberi fogyasztás mellett igen sok só igényel az ipar (elektrolízis, műanyagok előállítása), valamint a közlekedés is (utak jégmentesítése). Kisebb mennyiségben vízlágyításra, gyógyszeripari célokra, takarmányozásra és edények tisztítására is használnak sókat. Az ESCO erős versenyre számíthat a többi, sótermékeket előállító vállalat részéről. (World Food Regulation Review, 2002. március, 3-4. oldal)

20/02 EU: A tagállamok megvitatják a bővítést

Az Európai Unió tagállamai 2002. februárjában először kerültek szemtől szembe azzal, hogy a közép-kelet-európai országokkal való bővítés jelentős költségekkel jár, ami tovább növeli a különbségeket a nettó befizető és a közös költségvetésből jobban részesedő tagállamok között. Miközben ugyanis minden tagállam hangoztatja mélyszéles politikai elkötelezettségét a bővítés mellett, olyan kérdések is felmerülnek, hogy ki fogja azt finanszírozni. Ezen a téren az EU máris két pártra szakadt: a finanszírozást

illetően homlokegyenest eltérően vélekednek a nettó befizetők (Ausztria, Dánia, Hollandia, Németország és Svájc), mint a fennmaradó 10 többi tagállam, amelyek a befizetésüknél nagyobb összeget kapnak vissza az EU költségvetésétől. A külügyminiszterek informális ülésén a legszembetűnőbb különbség Német- és Franciaország álláspontja között mutatkozott; az előbbi ugyanis a legnagyobb befizető, az utóbbi pedig bőkezűen részesül a Közös Agrárpolitika (CAP) támogatásaiból. Az Európai Bizottság 2002. január 30-án azt javasolta, hogy a 2000-től 2006-ig terjedő, még 1999-ben jóváhagyott pénzügyi kereteken belül 2004. és 2006. között fordítsanak összesen 34,6 milliárd dollárt az új tagok felvétele megnövekedett költségeinek fedezésére. Csakhogy a Bizottság említett javaslata azon alapul, hogy az új tagok csupán a töredékét kapnák meg az agrártámogatásoknak Ezt a jelölt közép-kelet-európai országok rendkívül sérelmesnek tartják, de fenntartását fejezte ki néhány kisebb EU tagállam is. Még mindig kérdéses továbbá a bővítés első körének 2004-es dátuma. (World Food Regulation Review, 2002. március, 9-10. oldal)

21/02 EU: A mezőgazdasági miniszterek áldásukat adták az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóságra

Bár az intézmény állandó helyében egyelőre még nem tudtak megállapodni, az EU mezőgazdasági minisztereinek tanácsa 2002. január 21-én elfogadta az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság (EFSA) felállítását lehetővé tevő jogszabályt. A következő lépés az intézmény vezetőjének és Igazgató Tanácsának kijelölése lesz. Az EFSA legfontosabb feladata, hogy tudományos szakvéleményt nyújtson minden olyan jogszabály és közös politika kialakításához, amely közvetlenül vagy közvetve befolyásolhatja az élelmiszerek és a takarmányok biztonságát. A most meglévő tudományos szaktanácsadási rendszer mindaddig érvényben marad, amíg az új Hatóság meg nem kezdi működését. Az FDA-tól eltérően azonban az EFSÁ-nak nem lesz törvényhozó szerepe: a döntéshozatal joga továbbra is a Bizottságot illeti meg. Az EFSA létrehozása mellett a miniszterek a következő alapelvekben állapodtak meg:

- Az egész élelmiszer és takarmány ágazat („business”) felelős azért, hogy kizárólag biztonságos élelmiszerek és takarmányok kerüljenek forgalomba; a nem biztonságos termékeket haladéktalanul ki kell vonni a piacról.
- Jogszabályokat kell alkotni valamennyi élelmiszer, állati takarmány és összetevő nyomonkövethetőségéről.
- Az élelmiszer törvénykezéssel és az élelmiszer-biztonsági vészhelyzetekkel foglalkozó eljárások kerülnek kidolgozásra, amelyek

magukban foglalják a veszélyes termékek azonnali visszahívását lehetővé tevő gyors vészjelző rendszerek működtetését is.

Az EFSA ideiglenesen Brüsszelben kapott elhelyezést. (World Food Regulation Review, 2002. március, 10-11. oldal)

22/02 London: A 105. haláleset Creutzfeldt-Jakob kór miatt

A BSE vagy kergemarhakór humán változatának tartott, mind a mai napi gyógyíthatatlan Creutzfeldt-Jakob kór (vCJD) következtében 2002. január 26-án elhunyt a 105. áldozat az Egyesült Királyságban. A 26 éves Christopher Hargreaves esetében mindössze három hónappal a halál beállta előtt diagnosztizálták a betegséget, miután néhány hónappal korábban mély depresszióba esett. Akkor azonban még senki sem gondolt a Creutzfeldt-Jakob kórra, amit csak 2001. októberében mutattak ki nála. Novemberben az áldozat már nem volt képes többé lábra állni, és hamarosan beszélni sem tudott. A szakemberek még mindig vitatkoznak arról, hogyan terjed át a betegség a szarvasmarháról az emberre. Legvalószínűbb oknak látszik a BSE-vel fertőzött marhahús fogyasztása. 2001. decemberében azonban felröppent a hír, hogy két ember borjú magzatból (foetus) készült gyermekbénulás elleni vakcinától betegedett meg. A kormány ezt később cáfolta. Az áldozatok kora 15-től 74 évig terjed. A betegség vérkészítmények útján is terjed: így fertőzést szenvedhetett további 22 ember, akik a későbbi áldozatoktól véradáson levett vért kapták meg. Ezt a tényt szem előtt tartva újabb jelentős változások bevezetésére készül az Országos Vérellátó Szolgálat, előtérbe helyezve a valószínű átviteli közegnek tartott fehérvérsejtek kiszűrését, valamint az operált betegek saját, még a műtét előtt levett vérének újrafelhasználását. (World Food Regulation Review, 2002. március, 18-19. oldal)

23/02 London: Nagyobb kormányzati támogatásra számíthat a biotermelés

Mivel a BSE, valamint a száj- és körömfájás a szigetországban is ugyancsak megtépázta a fogyasztók ételmisszerekbe vetett bizalmát, a kormány a biotermelést és az öko-gazdálkodást kívánja a jövőben fejleszteni. Ez derül ki abból a 2002. január 29-én nyilvánosságra hozott jelentésből, mely szerint a közegészségügyi szempontok képezzék minden ételmisszerekkel kapcsolatos politika alapját. Jelenleg nagy zűrzavar uralkodik nem csak az említett betegségek, hanem a peszticidek és az antibiotikumok használata miatt is. Az elhibázott ételmisszerpolitikának tudható be, hogy a lakosság körében növekszik az elhízás, nem kielégítő a zöldség- és gyümölcsfogyasztás, továbbá igen sokba kerülnek az egészséges

élelmiszerek. A problémák megoldásának kulcsát Margaret Beckett környezetvédelmi, élelmezésügyi és mezőgazdasági államtitkár a biotermelés hosszútávú fejlesztésében látja. Nagy-Britannia jelenleg a biotermékek több mint 70%-át importból szerzi be. (World Food Regulation Review, 2002. március, 20-21. oldal)

24/02 USA: 2002-ben folytatódnak az FDA élelmiszer-biztonsági prioritásai

Az Élelmiszer- és Gyógyszer Hatóság (FDA) folytatni kívánja a 2001-ben megkezdett, prioritást élvező élelmiszer-biztonsági feladatokat, nagy hangsúlyt fektetve többek között az import élelmiszerek és a tojás biztonságára, valamint a szarvasmarhák szivacsos agysorvadására (BSE). Állampolgári kezdeményezés nyomán vizsgálják a tengeri kagylókban fejlődő és emberi megbetegedést okozó *Vibrio vulnificus* baktériumot is. Várható, hogy 2002-ben megtiltják bizonyos szarvasmarhákból származó anyagok bevitelét az Egyesült Államokba, hogy továbbra is megőrizzék a kergemarhakórtól való mentességet. Ugyancsak folyamatban van az étrendi kiegészítők Jó Gyártási Gyakorlatának kialakítása. Több terv foglalkozik a kozmetikai cikkek jelölésével is, hogy a fogyasztókat figyelmeztethessék a kevésbé biztonságos összetevők jelenlétére. (World Food Regulation Review, 2002. március, 23. oldal)

25/02 Kódex: Javaslat az élelmiszer besugárzási dózis emelésére

Valószínűleg nagy vihart fog kavarni az élelmiszerek adalékaival és szennyező anyagaival foglalkozó Kódex Bizottság legközelebbi ülésén (2002. március 11-15., Rotterdam, Hollandia) az a javaslat, miszerint emelni kell az élelmiszerek besugárzásánál alkalmazott dózisokat. A jelenleg érvényes legfelső határérték 10 kiloGray (kGy). A javaslat a nyolc fokozatú Kódex eljárásnak már az ötödik szintjén van, ám az Európai Unió máris szorgalmazza az újabb kutatási eredmények alapján történő felülvizsgálatot. Ezek ugyanis arra engednek következtetni, hogy a besugárzás nyomán rákkeltő anyagok (ciklobutánok) keletkezhetnek az élelmiszerekben. (World Food Regulation Review, 2002. március, 27. oldal)

26/02 Biotechnológiai tanácsadó testület alakul az Egyesült Államokban

Az USA Mezőgazdasági Minisztériuma „A biotechnológia és a 21. század mezőgazdasága” elnevezéssel új tanácsadó bizottságot kíván létrehozni, amely elsősorban a biotechnológiának az ország mezőgazdasági és élelmiszer termelő rendszereire gyakorolt hosszútávú hatását fogja tanulmányozni. 2002. február 28-ig ki kell jelölni az új bizottság tagjait. A

két évre létrehozott előző bizottság – amelynek 2002. február 4-én járt le a mandátuma – utolsó ülését követően előterjesztette Ann Veneman mezőgazdasági miniszter részére a hosszútávú pénzügyi prioritások jegyzékét, amelyből két egyhangú ajánlás csendül ki: egyrészt kezdjen az USDA egy nyilvános növénytermesztési és csíraplaszma megőrzési programot, másrészt támogassa anyagilag is az agrár biotechnológiai alap kutatásokat, beleértve az ökológiai tényezőket. (World Food Regulation Review, 2002. március, 36. oldal)

27/02 Kanada: Felső határt állapítottak meg a szermaradványokra

Anne McLellan egészségügyi miniszter 2002. február 15-én bejelentette, hogy felső határértékeket (MRLs = Maximum Residue Limits) állapítottak meg összesen 16, az élelmiszer-termelő állatoknál alkalmazott gyógyszerre. A hazai előállítású termékeken kívül ugyanezek a határértékek vonatkoznak az import termékekre is. A jövőben az említett határértékek hivatalosan is beépülnek a kanadai élelmiszer- és gyógyszer- szabályozásba, lehetővé téve a szigorúbb ellenőrzést és jogérvényesítést, világosan jelezve a kormány elkötelezettségét az élelmiszer-biztonság megerősítése mellett. A felső határértékek kialakításánál messzemenő harmonizálásra törekedtek a nagy kereskedelmi partnerek elvárásaival és a Kódex Alimentarius vonatkozó előírásaival. A szermaradványok terén még további szigorításokra lehet számítani. (World Food Regulation Review, 2002. április, 5. oldal)

28/02 Az Európai Bizottság új rendeletet javasol a földrajzi nevek védelmére

A Bizottság 2002. március 15-én új előírásokat javasolt a tagállamokból származó, földrajzi nevekkel rendelkező élelmiszerek szellemi tulajdonjogának védelmére. Ez a javaslat – amely elsősorban az Egyesült Államok felé irányul – felszólítja a harmadik országokat, hogy a nem EU tagállamokból származó termékek elismerése fejében ők is ismerjék el az Európai Unióból származó, földrajzi nevekkel ellátott termékeket, illetve azok szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogait. A Bizottság szerint a javaslat összhangban áll a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) szellemi tulajdonjogokra vonatkozó kereskedelem-politikájával (TRIPS), annak gyakorlati megvalósítására törekszik. A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek földrajzi eredete és megnevezése védelméről szóló 92/2081/EEC számú rendelet módosítása megadná a jogot minden WTO tagállam számára, hogy az Official Journal-ban való közzétételt követő 6 hónapon belül ellenvetéssel élhessen az adott termékek regisztrálásával szemben. Ezzel a javaslat tulajdonképpen felkínálja az Európai Unióban a földrajzi

elnevezésekkel kapcsolatosan kialakult modellt a világ valamennyi országa számára. (World Food Regulation Review, 2002. április, 21-22. oldal)

29/02 EU: Megnövekedett a Bizottság hatásköre az élelmiszer-biztonság szabályozása terén

Az Európai Bizottság új szabályozási jogosultságot szerzett az élelmiszer-biztonság területén 2002. február 21-én, amikor hatályba lépett az EU első, a „farmtól az asztalig” koncepció jegyében fogant átfogó intézkedési csomagja. Ezentúl a Bizottságnak vészhelyzetekben joga lesz ahhoz, hogy megtiltsa a kellően nem biztonságos élelmiszerek forgalmazását. Ezáltal a testület nagyobb hatáskörre tesz szert, mint az Élelmiszer és Gyógyszer Hatóság (FDA) az Egyesült Államokban. Az új szabályozás lehetővé teszi a tagállamok tudósaiból álló Élelmiszerlánc és Állategészségügyi Állandó Bizottság felállítását, amely nyolc napon belül kezdeményezheti a veszélyesnek talált élelmiszerek betiltását. Mint az új bizottság nevéből is kiderül, hatásköre kiterjed az egész élelmiszerláncra, kezdve a farmokon felmerülő állategészségügyi problémákkal. A speciális kérdések kezelésére a jövőben valószínűleg albizottságok megalakítására is sor kerül. (World Food Regulation Review, 2002. április, 7-8. oldal)

30/02 London: A nitrát tartalmú műtrágyák nyelőcsőrák okozhatnak

A Glasgow Egyetem munkatársai szerint a zöldségfélék termelésénél alkalmazott nitrát-tartalmú műtrágyák hozzájárulhatnak a rákos megbetegedések terjedéséhez az Egyesült Királyságban. A munkacsoport vezetője, Kenneth McColl rámutatott arra, hogy összefüggés állapítható meg a nitrátokban gazdag zöldség- és gyümölcsfélék fogyasztása, valamint a nyelőcsőrák gyakorisága között. A nitrát-tartalmú műtrágyák használata a második világháború után gyors ütemben emelkedett, az utóbbi 20 évben azonban csökken. A nyelőcsőrák előfordulásának aránya ugyanezt a trendet követi egy-két évtizedes csúszással. Az emberi nyál a nitrátokat rákkeltő anyagokká alakítja át, így McColl véleménye szerint egyes személyeknél ott fejlődhet ki rák, ahol a lenyelt nyál először találkozik a savanyú kémhatású gyomortartalommal. A Glasgow Egyetem munkacsoportja kiterjeszti a vizsgálatokat Skóciára is, mivel az Egyesült Királyság területén ott észlelték a legtöbb rákos megbetegedést, melyek száma a kezdeti 450-ről az elmúlt 20 év folyamán 1100 fölé emelkedett évente. A legtöbb nitrátot a levél- és gyökérszövedégek tartalmazzák; a biotermelés sem jelent optimális megoldást, mivel a természetes trágyák (pl. az istállótrágya) is rendkívül sok nitrátot tartalmaznak. (World Food Regulation Review, 2002. április, 15. oldal)

31/02 EU: Megszüntetik az amerikai hormonmentes marhahús speciális vizsgálatát

Az Európai Unió 2002. február 20-án hatályon kívül helyezte egy 1999. szeptembere óta érvényben levő rendeletet, amely megkövetelte az Egyesült Államokból származó hormonmentes marhahús speciális vizsgálatát, elhárítva ezáltal egy olyan jelentős kereskedelmi akadályt, melynek következtében az USA már különféle szankciókat is alkalmazott. A mostani döntést az Európai Bizottság kezdeményezésére az Állatorvosi Állandó Bizottság hozta, mivel a legutóbbi vizsgálatok egyike sem mutatott ki hormonmaradványokat a hormonmentesnek nyilvánított amerikai marhahúsban. Eddig minden amerikai marhahús szállítmány 20%-át vetették alá a különleges hormonvizsgálatoknak. Ezentúl azonban ugyanazokat a szűrőpróbaszerű vizsgálatokat fogják alkalmazni, amelyek minden más importált hústételre is vonatkoznak. A hormonnal kezelt marhahús behozatala és forgalmazása az Európai Unióban továbbra is tilalom alá esik. (World Food Regulation Review, 2002. április, 8-9. oldal)

32/02 London: Országos kampány az élelmiszerhigiénia javítására a vendéglőkben

A kormány Élelmiszer Szabványosítási Hivatala (FSA) egy olyan felmérést tett közzé, miszerint a bejelentett élelmiszer fertőzések és mérgezések száma elfogadhatatlanul magas, különösen a vendéglátás terén. Ennek megfelelően az Egyesült Királyság kormánya 20 millió fontot különített el arra a célra, hogy javítsák a higiéniai feltételeket elsősorban az éttermeknél, a kávéházaknál és más vendéglátóipari egységeknél, valamint az élelmiszerek szállításánál. 2006-ig legalább 20%-al kívánják csökkenteni az élelmiszer mérgezések számát. A program első lépéseként 9 hetes médiakampányba kezdenek, melynek keretében a televízió felhívja a nézők figyelmét a konyhában előforduló legveszedelmesebb baktériumokra. A folyóiratokban pedig olyan hőérzékeny papírra nyomtatott hirdetések jelennek majd meg, amelyek mutatják a piszkos kézen maradt mikrobák képét. Egyes közétkeztetési intézményekbe az FSA zacskókat küld a következő felirattal: „A biztonságosabb élelmiszerekért és a jobb üzletért – az élelmiszer-biztonság az Ön kezében van”. Érdekes körülmény, hogy egy felmérés során a megkérdezett fogyasztók több mint fele aggodalmát fejezte ki az élelmiszer-biztonságot illetően. (World Food Regulation Review, 2002. április, 15-16. oldal)

33/02 USA: Kissé növekedhet az agrárszektor 2002-ben

A Mezőgazdasági Minisztérium vezető tisztviselői egy éves fórumon kijelentették, hogy az Egyesült Államok agrárgazdasága szilárdan tartani fogja 2001-ben elért pozícióit, sőt még némi növekedésre is lehet számítani 2002-ben. Keith Collins vezető közgazdász szerint az USA bruttó nemzeti terméke (GDP) csak 1%-al fog növekedni, ami maga után vonja az élelmiszer eladások mennyiségi ütemének lassulását is. Erre a folyamatra azonban pozitív hatást gyakorolhatnak az adócsökkentések és az alacsony kamatok. Az egész agrárszektorra jótékony hatással lehet a mezőgazdasági export növekedése, melynek értéke 2002-ben elérheti az 54,5 milliárd dollárt. Míg a búza vetésterülete tovább csökken az Egyesült Államokban, erőteljesen növekszik a kukorica termelése. Mintegy 2,5%-os visszaesésre lehet számítani a marhahúsnál, ugyanakkor jelentős növekedés várható a tejtermelés területén. Szakértők rámutatnak az amerikai agrárszektor export függőségére és az új mezőgazdasági törvény megalkotásának szükségességére is. (World Food Regulation Review, 2002. április, 17-18. oldal)

34/02 USA: Egy kongresszusi jelentés szerint nem kielégítő a védekezés a BSE behurcolása ellen

Az Egyesült Államok Számvevőszéke (GAO) 2002. február 26-án jelentést tett közzé a Világhálón, miszerint nem jelentenek kellő védelmet a kergemarhakór behurcolása elleni intézkedések. Válaszában Ann Veneman mezőgazdasági miniszter hangsúlyozta, hogy az USDA nagy erőfeszítéseket tesz a BSE behurcolása ellen a megfelelő kockázatbecslési eljárások alkalmazásával. Állítását dokumentumok tucatjaival és számszerű adatokkal támasztotta alá, különös figyelmet szentelve az ún. Harvard elemzésnek, miszerint a BSE előfordulásának kockázata az Egyesült Államokban „rendkívül alacsony”. Ez a kormány igen hatékony intézkedéseinek köszönhető, amelyek még akkor is megelőznék a kór elterjedését, ha az véletlenül mégis bekerülne az országba. A GAO jelentés azonban felhívja a figyelmet a hosszú lappangási időre, valamint a takarmányozás nehéz ellenőrizhetőségére. (World Food Regulation Review, 2002. április, 18. oldal)

35/02 Páneurópai Élelmiszer-biztonsági Konferencia Budapesten

A 2002. február 25-28. között Budapesten megtartott első Páneurópai Élelmiszer-biztonsági Konferencia résztvevői hitet tettek az Európai Unió Gyors Vészjelző Rendszerének kiszélesítése mellett. Ez a rendszer ugyanis képes arra, hogy igen rövid idő alatt információt szolgáltasson a Bizottság

számára az ételminőség-biztonsággal kapcsolatos potenciális egészségügyi kockázatokról, lehetővé téve ezáltal a veszélyes termékek forgalomból történő haladéktalan visszahívását. A rendszer az EU tagállamok mellett Izlandon, Liechtensteinben és Norvégiában is működik. A budapesti nemzetközi konferenciát a FAO, az Egészségügyi Világszervezet és a magyar kormány közösen rendezte. Az eseményen 47 európai állam képviselői mellett a termelői és a fogyasztói szervezetek, valamint néhány Európán kívüli ország is képviseltette magát. A plenáris ülések elnöki tisztét betöltő Dr. Bánáti Diána ételminőség-biztonsági miniszteri biztos hangsúlyozta, hogy a csatlakozni kívánó, átmeneti gazdasági helyzetben levő országoknak segítségre van szükségük az élelmiszerek biztonságának és minőségi szintjének növeléséhez. A felszólalók többek között hangsúlyozták, hogy ösztönözni kell az erős és független fogyasztói szervezetek létrejöttét. A konferencia záródokumentuma sürgeti a nyílt és interaktív dialógus kialakítását a tudósok, a törvényhozók, az ételminőség-termelők és a fogyasztók között a döntéshozatali folyamat teljes terjedelmében. Oktatás és egyéb információs csatornák igénybe vételével növelni kell a fogyasztói tudatosságot is. A záródokumentumban megfogalmazott Budapesti Ajánlások akkor emelkednek a hivatalos politika rangjára, ha a 2002. év folyamán megtartandó FAO és WHO regionális európai konferencián elfogadják azokat. (World Food Regulation Review, 2002. április, 20-21. oldal)

36/02 A Kódex Bizottság alapelvei a biotechnológiai úton előállított élelmiszerek kockázat elemzéséről

A Kódex Alimentarius Bizottság 2002. március 8-án nyilvánosságra hozta „A modern biotechnológia segítségével előállított élelmiszerek kockázat elemzésének alapelvei” című, régen várt jelentését. A szakemberek arra hívják fel a figyelmet, hogy ez a dokumentum megfelelő keretet nyújt a genetikailag módosított élelmiszerek tápértékének és biztonságos voltának kiértékeléséhez. Az új rendelkezések megkövetelik a hatóságoktól valamennyi genetikailag módosított ételminőség biztonságának megvizsgálását a forgalomba hozatal előtt, továbbá a felmerülő bizonytalansági tényezők megfelelő kezelését. Ehhez a dokumentum segítséget is nyújt az analitikai módszerek és más lehetőségek felsorolásával. A továbbiakban részletes előírások találhatóak a genetikailag módosított növények biztonságának felméréséhez, beleértve az allergén hatással kapcsolatos vizsgálatokat is. Erőfeszítéseket kell tenni továbbá az illetékes hatóságok ellenőrző és vizsgálati kapacitásának erősítésére, különösen a fejlődő országokban. A Nemzetközi Biotechnológiai Munkacsoport újabb irányelvek kidolgozását is tervezi, elsősorban a mikroorganiz-

musoktól származó genetikailag módosított élelmiszerek kockázatkezelésére vonatkozóan. Ez az újabb dokumentum várhatóan 2003. tavaszán fejeződik be. (World Food Regulation Review, 2002. április, 23. oldal)

37/02 Kódex Alimentarius: A dózisokról való megállapodás hiánya miatt késik az élelmiszerek besugárzásáról szóló Kódex szabvány

Az élelmiszer-adalékok és szennyező anyagok Kódex Bizottsága 2002. március 11-15. között Rotterdamban megtartotta 34. ülését, amelyen azonban nem sikerült haladást elérni az élelmiszerek besugárzásáról szóló általános Kódex szabvány tervezetével kapcsolatban: a küldöttek ugyanis nem tudtak megegyezni az engedélyezhető dózis felső határáról. A Fülöp-szigetek képviselője szerint nincs szükség semmilyen limitálásra, az Európai Unió nevében felszólaló spanyol küldött azonban ragaszkodott a jelenlegi 10 kGy fenntartásához. Ausztrália ugyanakkor 20 kGy dózist is engedélyez az egyes fűszerek és gyógynövények besugárzásához. A fogyasztói szervezetek további információt kértek a magas dózisú élelmiszer besugárzásokkal kapcsolatban. Az Egészségügyi Világszervezet képviselője pedig amellettt érvelt, hogy a kívánt hatás elérését célzó besugárzás biztonságos és az élelmiszerek tápértékét sem veszélyezteti. Bármilyen ezzel ellentétes információ felmerülése esetén a WHO újra megkezdi a kockázatelemzési eljárást. (World Food Regulation Review, 2002. május, 12. oldal)

38/02 EU: Csökken a mezőgazdasági export támogatása

Az Európai Unió 2000-ben és 2001-ben majdnem 2,8 milliárd Eurót költött a mezőgazdasági export támogatására; ez az összeg jóval kevesebb, mint az 1999/2000-es piaci évben volt. Tétéles bontásban vizsgálva nagymértékben csökkent a búza és a búzaliszt, a darafélék, a vaj és a marhahús támogatása. Az elmúlt években az EU igen sok pénzt költött exporttámogatásokra; egyes számítások szerint a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) összes ilyen célú kiadásának mintegy 90%-át téve ki. Az Uruguay-i Kerekasztal tárgyalásain az Európai Unió kötelezettséget vállalt arra, hogy más fejlett országokhoz hasonlóan 1995. és 2000. között 36%-al csökkenti az exporttámogatásokat. (World Food Regulation Review, 2002. május, 6. oldal)

39/02 EU: A Bizottság sürgeti valamennyi antibiotikum takarmányozási célú alkalmazásának betiltását 2006-ig

Az elővigyázatossági elvre, valamint a humán gyógyászatban alkalmazott antibiotikumok elleni immunitás lehetséges kifejlődésére hivatkozva az

Európai Bizottság 2002. március 26-án indítványozta, hogy 2006-ig tiltsák be négyféle antibiotikum alkalmazását az állati takarmányokban (egy 1999-ben hozott határozat ugyanis már megtiltotta hat növekedés-serkentő antibiotikum takarmányozási célú felhasználását). A bizottsági javaslat ugyanakkor a takarmányok adalékanyagaival kapcsolatban is tartalmaz biztonsági előírásokat. Az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóságra nagy feladat hárul a takarmány adalékanyagok újszerű engedélyezési eljárásaiban, mivel feltétlenül biztosítani kell, hogy ne kerülhessen forgalomba az állatok vagy az emberek egészségére káros adalékanyag. A Bizottság által javasolt előírások – amelyeket a Miniszteri Tanácsnak és az Európai Parlamentnek is jóvá kell hagynia – érintik a takarmányokban és az állatok ivóvizében felhasznált ízesítőszereket és vitaminokat is. Az adalékanyagok engedélyezésénél mindig meg kell majd határozni továbbá a maximálisan alkalmazható dózist. A szerek regisztrálása a következő öt kategóriában lehetséges: 1. technológiai segédanyagok (pl. tartósítószer), 2. érzékszervi adalékok (pl. ízesítőszerek vagy színezékek), 3. tápértékű adalékok (pl. vitaminok), 4. zootechnikai adalékok (pl. nem mikrobiális eredetű növekedés serkentők) és 5. kokcidiosztátok, vagyis a baromfi betegségek megelőzésére szolgáló adalékok. (World Food Regulation Review, 2002. május, 6-7. oldal)

40/02 WTO: Felülvizsgált irányelvek az egészségügyi és növényegészségügyi intézkedések átláthatóságának javítására

A Kereskedelmi Világszervezet tagjai 2002. március 21-én megállapodásra jutottak azon felülvizsgált irányelvek tekintetében, amelyek az egészségügyi és növényegészségügyi intézkedések (SPS) WTO felé történő bejelentésének átláthatóbbá tételét célozzák. Ezek az irányelvek eljárásokat fogalmaznak meg az egyes kormányok számára ahhoz, hogy folyamatosan információval lássák el a Kereskedelmi Világszervezetet az új vagy módosított SPS rendelkezésekről. A hangsúly az átláthatóságon és a gyorsaságon van: a tagállamok kormányai által hozott új rendelkezéseket ugyanis minél előbb meg kell ismernie a többi tagállamnak ahhoz, hogy megfelelő idő álljon rendelkezésre a kereskedelmi szervek tájékoztatására és az esetleges észrevételek megfogalmazására. Minden új SPS előírás tervezetét úgy kell a WTO részére előterjeszteni, hogy az észrevételek megtételéhez még legalább 60 nap álljon a tagállamok rendelkezésére. Amennyiben az értékeléshez kiegészítő dokumentációra van szükség, azt 5 munkanapon belül kell előterjeszteni. Lehetőség van az észrevételezési időszak meghosszabbítására is. (World Food Regulation Review, 2002. május, 13. oldal)

41/02 Ausztrália / Új-Zéland: Szabványtervezet a csecsemő tápszerekről

Az Ausztrál-Új-zélandi Élelmiszer Hatóság jóváhagyta a csecsemő tápszerek új szabványtervezetét. Amennyiben az Ausztrál-Új-zélandi Élelmiszer-szabványosítási Tanács is áldását adja a tervezetre, a gyártóknak két év áll rendelkezésükre a gyakorlati alkalmazás megkezdéséhez. A legfontosabb változások a következők szerint foglalhatók össze: 1. bővül a piacra kerülő csecsemő tápszerek választéka, beleértve a különleges étrendi hatású készítményeket is; 2. a tápszerek összetételének szigorúbb ellenőrzése a nagyobb élelmiszerbiztonság érdekében; 3. az emberi tejhez minél közelebb álló fehérjék alkalmazása; 4. maximum és minimum szintek előírásával a nagyobb gyártói szabadság biztosítása; 5. a tápszerek alumínium tartalmának korlátozása és a magas fluor tartalmú készítmények külön jelölése. Az egészségügyi szakemberek általában kielégítőnek találják az új előírásokat, de a táplálkozásélettani hatások vonatkozásában egyesek szerint még nem áll rendelkezésre elegendő tudományos adat. (World Food Regulation Review, 2002. május, 3. oldal)

42/02 USA: A herbicidek használata gazdaságosan növeli a termést

Az Országos Élelmiszer- és Agrárpolitikai Kutató Intézet munkatársai szerint a herbicidek használata minden más alternatív gyomirtási módszernél jobban és hatékonyabban növeli a termésmennyiséget. Erre utal az a statisztikai adat, hogy míg 1951 és 1960 között az összes szójatermés 17%-a veszett el a gyomok miatt, addig 2001-ben – a herbicid felhasználás jelentős növelése következtében – mindössze 3%. A gyomirtószeres előnye a mechanikai eszközökkel, pl. a rotációs kapával szemben az, hogy nem sértik meg a növények gyökereit és az összes gyomot kiirtják, ami csak kézi műveléssel lenne lehetséges. Herbicidek hiányában tehát drágább lenne a termelés és a fogyasztók is többet fizetnének az élelmiszerekért, elsősorban a friss zöldségfélékért. (World Food Regulation Review, 2002. május, 9-10. oldal)

43/02 Kevés a remény a GMO-kra kivetett EU moratórium közeli feloldására

Az Egyesült Államok kereskedelmi képviselője szerint kevés a remény arra, hogy az Európai Unió még 2002-ben feloldja a biotechnológiai úton előállított termékek engedélyezésére kimondott moratóriumot. Ezzel kapcsolatban amerikai szakértők elképzelhetőnek tartják a Kereskedelmi Világszervezet békéltetési és rendezési eljárásának igénybe vételét. Az EU ugyanis nem hagyott jóvá egyetlen genetikailag módosított szervezeteket tartalmazó új mezőgazdasági terméket sem már 1998. óta, amikor

Franciaország vezetésével hat tagállam szigorúbb jelölési és nyomonkövethetőségi eljárások alkalmazására szólított fel. Ez a moratórium az Egyesült Államoknak évente 200 millió dollárjába kerül csak a kukorica-export területén, de veszélyezteti a szójakereskedelmet is. A moratórium feloldása tehát létfontosságú az USA számára, ezért ha a már folyamatban levő kétoldalú konzultáció nem vezet eredményre, indokolt a WTO elé vinni az ügyet. (World Food Regulation Review, 2002. május, 15. oldal)

44/02 Kanada / Kína: Antibiotikummal szennyezett a kínai méz

A Kanadai Élelmiszerellenőrző Hatóság (CFIA) 2002. május 13-án kelt nyilatkozatában bejelentette, hogy a Kínából származó méz a chloramphenicol nevű antibiotikummal szennyezett, melynek használata minden élelmiszertermelő állatnál tilos Kanadában. Az Egészségügyi Minisztérium által elvégzett kockázatelemzési eljárás szerint a szennyezett méz fogyasztása veszélyt jelent az emberi egészségre nézve, mivel veszedelmes vérbetegséget okozhat. E tudományos vizsgálat eredményeire hivatkozva a CFIA kezdeményezi minden kínai eredetű mézkészítmény visszahívását a forgalomból. Amíg a kínai hatóságok nem vezetnek be hatékony ellenőrző programot, addig Kanada nem enged be Kínából származó mézszállítmányokat. Az importőrök kötelesek saját költségükre megvizsgáltatni a kínai mézet a CFIA által erre a célra akkreditált laboratóriumok egyikében. A mintavételt a CFIA szakemberei végzik. Fokozott ellenőrzésnek vetik alá a más országokból származó mézet is. (World Food Regulation Review, 2002. június, 3-4. oldal)

45/02 Magyar kereset Törökország ellen az állateledelre kivetett importtilalom miatt

Magyarország 2002. május 3-án panaszt emelt a Kereskedelmi Világszervezetnél (WTO), ugyanis Törökország – a BSE terjedésére hivatkozva – behozatali tilalmat rendelt el az Európából származó kutya- és macskaeledelre. Magyarország eddig teljesen mentes a szarvasmarhák szivacsos agysorvadásától, de a kór állatokról emberre való esetleges áttérjedését illetően sem állnak rendelkezésre egyértelmű tudományos bizonyítékok. Ráadásul Törökország elfeledkezett arról is, hogy az érvényes szabályoknak megfelelően hivatalos jegyzékben tájékoztassa a WTO Egészségügyi és Növényegészségügyi (SPS) Bizottságát a tervezett tilalomról. Amennyiben a két országnak 60 napon belül nem sikerül megállapodnia, a magyaroknak joguk lesz panaszuk rendezésére egy szakértői testület (panel) összehívását kezdeményezni. (World Food Regulation Review, 2002. június, 7-8. oldal)

46/02 EU: Exporttilalom a sertéspestis miatt

Az Európai Bizottság Élelmiszerlánc és Állategészségügyi Állandó Bizottsága elfogadta az arra vonatkozó javaslatokat, hogy tiltsák be az élő sertések, továbbá a sertés sperma, petesejt és embrió exportját a Francia- és Németországgal, valamint a Luxemburggal határos egyes területekről. Ezt az intézkedést az tette szükségessé, hogy a felsorolt államokban (sőt Spanyolországban is) tartósan jelen van a sertéspestis. A Bizottság várhatóan 2002. június elején dönt a javaslatokról, amelyek elfogadásuk esetén azonnal hatályba lépnek. Figyelemre méltó tendencia, hogy a vaddisznó állományban egyre terjed a sertéspestis. (World Food Regulation Review, 2002. június, 4-5. oldal)

47/02 Az USA Kereskedelmi Jelentés mezőgazdasággal kapcsolatos megállapításai

Megjelent 2002. tavaszán az Egyesült Államok kereskedelmi megbízottja által összeállított 17. Éves Jelentés a külkereskedelmet akadályozó tényezőkről az egész világon. A következőkben – kissé rövidítve – idézzük a Jelentésből a Magyarországra vonatkozó részt:

2000-ben Magyarország és az Európai Unió megállapodott az agrárkereskedelem további liberalizálásáról. Ennek alapján az EU leépítette a Magyarországra exportált mezőgazdasági termékek támogatását, Magyarország pedig megszüntette a legtöbb EU agrártermékre kivetett vámokat. Ezáltal viszont az amerikai agrártermékek relatív hátrányba kerültek a magyar piacon. A WTO Mezőgazdasági Megállapodás előírásainak megfelelően Magyarország nagy előrehaladást tett a mezőgazdasági termékek és a feldolgozott élelmiszerek kvótáinak „vámosítása” terén. 2001-ben – egy régóta tartó kereskedelmi vita lezárása után – Magyarország 200 tonnára emelte a jóminőségű amerikai marhahús éves behozatali kvótáját. A BSE, valamint a száj- és körömfájás miatti aggodalom, illetve a kereskedelmi hálózat hiányosságai miatt azonban az USA egyelőre nem tudja maradéktalanul kihasználni ezt a lehetőséget. Egy 1998. évi magyar törvény az EU-hoz hasonló import korlátozásokat vet ki a genetikailag módosított szervezetekre. Ha ez nem lenne, a Magyarországra irányuló amerikai vetőmag szállítások értéke akár meg is kétszereződhetne. A magyar kormány 2002-ben nem újította meg az agrárexport támogatására vonatkozó jogszabályt, így a támogatások szintje már meglehetősen alacsony (mintegy 106 millió dollárt tesz ki a jól körülhatárolt 16 termékcsoportban). (World Food Regulation Review, 2002. június, 17-18. oldal)

48/02 Egyesült Királyság: A száj- és körömfájás járvány után ismét piacra kerülnek a juhok és kecskék

A 2001. februárjában kitört száj- és körömfájás járvány után most először nyílnak meg az értékesítési és a tenyésztési piacok a juhok és a kecskék számára. Eddig ugyanis az állatok – az aukciót követően – legfeljebb a vágóhídra mehettek. A 2002. május 15-én hatályba lépett rendelet értelmében a farmerek most már szabadon értékesíthetik juhaikat és kecskéiket, amennyiben érvényes engedéllyel rendelkeznek a helyi hatóságoktól. Lehetővé válik a száj- és körömfájásra fogékony állatok kiállításokon való bemutatása és eladása is. (World Food Regulation Review, 2002. június, 5. oldal)

49/02 WHO: Rákkeltő anyag a magas keményítőtartalmú élelmiszerekben?

A Svéd Nemzeti Élelmiszer Hivatal 2002. április 24-én bejelentette, hogy az állatkísérletekben egyértelműen karcinogén hatásúnak ismert acrilamid igen nagy mennyiségben található az olyan magas hőhatásnak kitett, nagy keményítő tartalmú élelmiszerekben, mint például a burgonya-készítmények és a kenyér. A bejelentésre reagálva az Egészségügyi Világszervezet úgy döntött, hogy a lehető legrövidebb időn belül szakértői konferenciát hív össze a közegészségügyi kockázatok felmérésére és a szükséges további információ megszerzésére. Az acrilamid káros hatása eddig csak bizonyos munkakörökben és az ivóvíz kapcsán volt ismert. A néhány évvel ezelőtti állatkísérletek bizonyítékkal szolgáltak arra, hogy az acrilamid kémiai úton megváltoztatja a DNS-t, továbbá génmutációkat, így kromoszóma rendellenességeket és hemoglobin módosulásokat okoz. A tárgyszerű kockázatelemzéshez azonban maguk a svéd kutatók sem tartják elegendőnek a rendelkezésre álló információt, ezért egyelőre csak általános táplálkozási útmutatók kidolgozására vállalkoznak. (World Food Regulation Review, 2002. június, 7. oldal)

50/02 USA: Törvénycsomag a mezőgazdasági politikáról

Bush elnök 2002. május 13-án aláírta a mezőgazdasági politikáról szóló 6 éves, 73,5 milliárd dolláros törvénycsomagot, melynek célja elsősorban a farmerek jövedelmének stabilizálása és emelése, akik jelenleg a példátlanul alacsony felvásárlási áraktól szenvednek. Az új törvény felváltja a 2002. szeptemberében lejáró 1996. évi „Szabadságot a farmoknak” elnevezésű törvényt. Az elnök dícsérőleg szólt az új, „bőkezű” törvényről kiemelve, hogy az – miközben megerősíti az USA elkötelezettségét a kereskedelem liberalizálása mellett – több tekintetben is szakítást jelent a múlttal. Nem

lesz szükség többé arra, hogy a hosszú időre szóló jogszabályokhoz a Kongresszusnak minden évben pótlólagos pénzügyi forrásokat kelljen hozzárendelnie. Ez kiszámíthatóságot visz az egész ágazatba, megszüntetve a farmerek és hitelezők anyagi bizonytalanságát anélkül viszont, hogy túltermelésre vagy az árak leszorítására ösztönözne. Elhangzott azonban ezzel ellentétes vélemény is, miszerint a magasabb hitelkamatok éppenséggel túltermeléshez vezethetnek, ha a farmerek több terméket állítanak elő, hogy hasznot húzzanak a törvényben rögzített garantált irányárakból. Az amerikai farmerek érdekvédelmi szervezetei általában melegen üdvözölték a törvénycsomagot. (World Food Regulation Review, 2002. június, 6. oldal)

51/02 Élelmiszerbiztonság: A világon naponta 5500 gyermek hal meg a baktériumokkal fertőzött víztől és élelmiszertől

Az ENSZ három szakosított szervezete, az UNICEF, az UN Environment Program és a WHO 2002. május 9-én nyilvánosságra hozta a „Gyerekek az új évezredben: az egészségre gyakorolt környezeti hatás” című 140 oldalas közös jelentését, amiből kitűnik: naponta mintegy 5500 gyermek hal meg olyan betegségektől, amelyeket a baktériumokkal fertőzött élelmiszer és ivóvíz idéz elő. Ez a szám arra enged következtetni, hogy minden eddig elért pozitív eredmény ellenére a környezet leépülésének leginkább a gyerekek a szenvedő alanyai. A magas gyermekhalandóság legtöbbször a hasmenésre (diaorrhea) és az akut légúti fertőzésekre vezethető vissza. A szakemberek szerint több beruházásra van szükség a gyermekek részére nyújtott alapvető szociális ellátás területén, hogy a családok hozzájuthassanak az egészségügyi és a higiéniai szolgáltatásokhoz, valamint a biztonságos ivóvízhez. (World Food Regulation Review, 2002. június, 9-10. oldal)

52/02 ENSZ: Megkezdődött a FAO/WHO élelmiszer szabványosítási program közös értékelése

A FAO és a WHO közös értékelési program keretében kívánja tanulmányozni a két szervezet által eddig kiadott élelmiszer-szabványokat, beleértve a Kódex Alimentariust is. Az értékelés célja annak megállapítása, hogy a jelenleg folyó élelmiszer szabványosítási program valóban alkalmas-e arra, hogy eloszlassa a fogyasztók egészségügyi, élelmiszerbiztonsági és kereskedelmi aggályait. Megjegyzendő, hogy fennállásának 40 éve alatt ez lesz az első alkalom a Kódex Alimentarius nemzetközi szabványainak értékelésére. Ezek alatt az évtizedek alatt ugyanis drámai változások mentek végbe a világban. A fogyasztói tudatosság megnövekedésével az emberek

egyre inkább érdeklődnek az élelmiszerbiztonság kérdései iránt, és elvárják a pontos tájékoztatást is. A 2002. áprilisában megkezdődött és előre láthatólag 1 évig tartó értékelő tevékenység elvégzésére létrehozta egy független munkacsoportot és egy szakértői bizottságot. Az értékelés kiterjed többek között a Kódex szabványok, valamint a kormányzati struktúrák és az élelmiszerekkel kapcsolatos döntéshozatali folyamat megfelelőségének és átláthatóságának, továbbá a fejlődő országok minél intenzívebb bevonásának vizsgálatára. Az értékelő program 2003. tavaszán egy jelentés kiadásával zárul. (World Food Regulation Review, 2002. június, 11-12. oldal)

53/02 A fejlett országokban némileg csökkentek a mezőgazdasági támogatások

A világ 30 legfejlettebb országát tömörítő Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) a tagállamok mezőgazdasági politikáját elemző 15. éves jelentésében megállapítja, hogy bár 2001-ben szerény mértékben csökkentek a mezőgazdasági támogatások, de még további reformokra van szükség. A jelentés szerint az OECD tagállamaiban 2000 és 2001 folyamán kevesebb támogatásban részesültek a mezőgazdasági termelők, de ez még mindig meghaladja az 1997-ben elért legalacsonyabb szintet. Az agrárpolitikai reformok területén észlelhető ugyan némi előrehaladás, de az lassú, változó és nem elegendő. Míg 2000-ben az összes mezőgazdasági támogatás és szubvenció 321 milliárd dollárt tett ki, addig 2001-ben már csak 311 milliárdot. Az OECD területen ez az összeg a GDP 1,3%-ának felel meg, míg az 1986-1988. évek átlagában elérte a 2,3%-ot. Az összes támogatások mintegy háromnegyed részét a termelők kapják, a fennmaradó hányadot pedig olyan közös célokra fordítják, mint az infrastruktúra, a hatósági ellenőrzés, a kutatás és a marketing. (World Food Regulation Review, 2002. július, 10-11. oldal)

54/02 Az amerikai mezőgazdasági miniszter orosz és kínai kollegájával tárgyalt

A Világélelmezési Csúcstalálkozón résztvevő Ann Veneman amerikai mezőgazdasági miniszter 2002. június 10-13. között Rómában tárgyalásokat folytatott az orosz és a kínai delegáció vezetőjével. Ennek nyomán megoldódni látszik az Egyesült Államok és Oroszország közötti vita a baromfihús kereskedelméről, illetve az árut kísérő állatorvosi tanúsítványokról. 2002. március 10-én ugyanis az orosz kormány betiltotta az amerikai baromfi importját, miután aggodalmai támadtak a szalmonellával, illetve a baromfi influenzával való fertőzöttség

tekintetében. A tilalmat ugyan április 15-én hivatalosan feloldották, de az USA számos államával szemben még mindig érvényben van. Ann Veneman a kínai személyiségekkel a WTO keretében a mezőgazdasági kereskedelemmel kapcsolatban vállalt kötelezettségekről tárgyalt. A kínai miniszterelnök-helyettes örömmel üdvözölte a mezőgazdasági vámkvóták elosztását és ígéretet tett arra, hogy a genetikailag módosított szervezetek bizonylatolásának szabályozása Kínában nem gátolja majd a kereskedelem kibontakozását (bár bizonyos tapasztalatok ennek ellentmondani látszanak). (World Food Regulation Review, 2002. július, 12-13. oldal)

55/02 EU: Nincs megegyezés az új tagoknak adandó mezőgazdasági támogatásokról

Bár erősen közeledik az Európai Unió 2004-re tervezett kibővítésének időpontja, a tagállamok továbbra sem tudtak megegyezni a mezőgazdasági támogatások sorsáról a nagy agrárszektorral rendelkező kelet-közép-európai országok csatlakozásával összefüggésben. Az Egyesült Királyság, Hollandia, Németország és Svédország – amelyek a legnagyobb részt vállalják az EU 90 milliárd dolláros költségvetéséből – mereven elutasítják a Bizottság azon javaslatát, hogy az újonnan csatlakozó ún. jelölt államok farmerei is kapják meg a közvetlen kifizetéseket. Ehelyett azt szorgalmazzák, hogy 2003-ban kerüljön sor a fenti költségvetés csaknem felét kitevő Közös Mezőgazdasági Politika (CAP) átfogó reformjára. A tét óriási, hiszen bármilyen döntést hoznak, az nagymértékben kihat az EU tárgyalási pozíciójára a Kereskedelmi Világszervezetben (WTO). Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy az USA is árgus szemekkel figyeli az európai helyzet alakulását különösen azután, hogy az EU részéről kemény kritikák érték az ártámogatásokat előtérbe helyező új amerikai mezőgazdasági törvényt. Abban viszont valamennyi EU tagállam egyetért, hogy 2002. végéig le kell zárni a tárgyalásokat, elegendő időt hagyva a jelölt országok parlamentjeinek a szerződések ratifikálására. (World Food Regulation Review, 2002. július, 4-5. oldal)

56/02 EU: Franz Fischler elfogadhatatlannak tartja az új amerikai mezőgazdasági törvényt

A Közös Mezőgazdasági Politika (CAP) költségvetésének 90%-át jelenleg az ár- és más piaci támogatások teszik ki annak ellenére, hogy az Agenda 2000 hat éves reformidőszakot irányzott elő a nemzetközi kereskedelmi kötelezettségek teljesítésére. A CAP 2001-ben egymaga az EU egész 86 milliárdos költségvetésének 44%-át tette ki. A helyzetet tovább bonyolítja a kiterjedt agrárszektorral rendelkező közép-kelet-európai országok várható

csatlakozása 2004-ben, miközben a tagállamok kormányai az adófizetők terheit is igyekeznek mérsékelni. Ennek fényében nem meglepő, hogy Franz Fischler, a Bizottság mezőgazdasági főbiztosa az Európai Parlament előtt mondott beszédében elfogadhatatlannak nevezte a nemrég aláírt amerikai mezőgazdasági törvény várható kereskedelmi kihatásait hangsúlyozva, hogy Európa ezt figyelembe véve fogja felülvizsgálni saját agrártámogatási rendszerét. Mint mondotta: az EU nem fog hasonló „retrográd intézkedéseket” hozni, hanem megpróbál más utat keresni a mezőgazdaság támogatásához. (World Food Regulation Review, 2002. július, 5-6. oldal)

57/02 Egyesült Királyság: Az elővigyázatossági elv alkalmazása a BSE juhokban való esetleges előfordulása kapcsán

Mivel elméletben fennáll a kockázata annak, hogy a szarvasmarhák szivacsos agysorvadása (kergemarhakór) juhokban is megjelenik, az érdekvédelmi csoportok javasolták a Brit Élelmiszer Szabványosítási Hivatalnak, hogy az elővigyázatosság jegyében dolgozzon ki új intézkedéseket. Így például a fogyasztók figyelmét indokolt felhívni arra, hogy ha a BSE mégis jelen lenne a juhokban, akkor a bárányhús kevésbé kockázatos, mint a felnőtt állatok húsának fogyasztása. Az egyes népességi csoportok kitettségének vizsgálatánál figyelembe kell venni az étkezési szokásokat is (pl. a mohamedánok és az afrikaiak igen sok juh- és kecskehúst fogyasztanak). A bárányhúst tartalmazó bébiételeken a származási ország önkéntes jelölése hozzájárulna a szülők jobb tájékoztatásához. Annak megállapítására, hogy a BSE valóban jelen van-e a juhokban, új diagnosztikai gyorsesztesztet kell mielőbb kifejleszteni. Mindazonáltal nem javasolható a fogyasztók számára a juh- és kecskehús teljes mellőzése. A szakemberek ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy eddig még egyetlen BSE-vel fertőzött juhot sem találtak. Az viszont elképzelhető, hogy a BSE a takarmányok útján bejut a juhok szervezetébe és ott rejtve marad, vagy a scrapie nevű ismert betegségben nyilvánul meg. (World Food Regulation Review, 2002. július, 6-7. oldal)

58/02 Az export hitelek tekintetében eltérő állásponton van az USA és az EU

Az Egyesült Államok és az Európai Unió más és más szempontból áll hozzá az export hitelek kérdéséhez a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) Doha-i mezőgazdasági fordulójának tárgyalásain. A 2002. június 17-i nemhivatalos ülésen az USA ragaszkodott a vonatkozó előírások tiszteletben tartásához, melyek alapján az exporthitel-programokat aszerint kellene csoportosítani, hogy azok a WTO szabályai alapján engedélyezhetőek-e vagy sem. Hasonló

álláspontot képviseltek a Cairns-i Csoporthoz tartozó agrárexportőr országok is. Ezzel a felfogással szemben az az EU álláspontja, hogy a WTO tagállamoknak külön tárgyalásokon kell foglalkozniuk az export-hitelek csökkentésével, meghatározva minden egyes programon belül a támogatási elem mértékét, majd a bázisul választott év adatai alapján dönteni annak redukálásáról. (World Food Regulation Review, 2002. július, 11-12. oldal)

59/02 Az USA az új mezőgazdasági törvény elfogadása után is eleget tesz a WTO-ban vállalt kötelezettségeinek

Válaszul az Európai Unió, Ausztrália és más országok részéről érkező éles kritikákra, J.B.Penn, amerikai mezőgazdasági államtitkár kijelentette: a Bush elnök által 2002. május 13-án aláírt új mezőgazdasági törvény – amely növeli a farmereknek nyújtott kormánytámogatást – nem ellentétes az USA kötelezettségvállalásával a WTO tárgyalások újabb fordulójában. A Kereskedelmi Világszervezet ugyanis lehetővé teszi, hogy az Egyesült Államok évente 19,1 milliárd dollár támogatásban részesítse saját farmereit és ezt a számot az új törvény is felső határként ismeri el. Összehasonlításként érdemes figyelembe venni, hogy Japán 31, az Európai Unió pedig 62 milliárd dollárnak megfelelő összeggel támogatja a hazai termelőket. Penn hangsúlyozta továbbá, hogy az amerikai támogatások zömét a kereskedelemre nézve semmilyen torzítást sem jelentő, ún. „zöld dobozos”, a WTO szabályok szerint is engedélyezett támogatások teszik ki. (World Food Regulation Review, 2002. július, 7-8. oldal)

60/02 USA-kínai kereskedelmi tárgyalások a genetikailag módosított szervezetekről

A Kínába irányuló amerikai szójaexport értéke 2001-ben kereken 1 milliárd dollárt tett ki. 2002. tavaszán azonban Kína új rendelkezéseket vezetett be a genetikailag módosított szervezetek tanúsítására és jóváhagyására, melynek folyamata akár 9 hónapig is elhúzódhat. Később Kína ígéretet tett arra, hogy az új rendelkezéseknek való megfelelés biztositásához türelmi időt ad 2002. decemberéig, addig is ideiglenes engedélyt bocsátva ki az exportőr ország termékjóváhagyása alapján. Ezzel kapcsolatban május végén egy amerikai delegáció valóban naprakész információhoz jutott, ugyanakkor továbbra sem sikerült tisztázni a vitás kérdéseket. Amerikai szakértők attól tartanak, hogy az ideiglenes engedélyek ellenére más kereskedelmi akadályok merülhetnek fel annál is inkább, mivel a kínai fél képtelen megnevezni a 2002. decemberben szükségessé váló teljes értékű engedélyek megadásának feltételeit. A kínai minisztériumok és más kormánysszervek

között nagyfokú koordinátlanság tapasztalható ezen a téren. (World Food Regulation Review, 2002. július, 16. oldal)

61/02 Az EU aláírja az élelmezési és mezőgazdasági célú növényi genetikai forrásokról szóló Nemzetközi Egyezményt

David Byrne, egészségügyi és fogyasztóvédelmi főbiztos üdvözölte, hogy az Európai Unió hajlandó aláírni azt az egyezményt, amely – a globális méretű élelmezésbiztonság fenntartása érdekében – a legfontosabb mezőgazdasági növényfajták védelmét tűzi zászlajára. Lehetővé teszi többek között a növények genetikai forrásaihoz való szabad hozzáférést kutatási és tenyésztési célból. Az így előállított termékek forgalmazóinak pénzben is támogatniuk kell a rendszert. Byrne szerint a természetes génforrások felhasználásával megőrizhető a mezőgazdasági biodiverzitás, ami rendkívül fontos az élelmiszerek választékának és sokszínűségének biztosításához. Az élelmezési és mezőgazdasági célú növényi genetikai forrásokról szóló Nemzetközi Egyezményt a FAO 2001. november 3-án hagyta jóvá Rómában. (World Food Regulation Review, 2002. július, 17. oldal)

62/02 Új-Zéland: Élelmiszerbiztonsági Hatóság alakult

Több mint egy évtizedig tartó előkészületek után az új-zélandi kormány 2002. július 1-én megalapította az Élelmiszerbiztonsági Hatóságot, amely egyesíti magában a Mezőgazdasági és Erdészeti, valamint a Közegészségügyi Minisztérium élelmiszerekkel kapcsolatos funkcióit. Az új hatóság további feladatát képezi a FAO/WHO Kódex Alimentarius munkájában való részvétel, illetve – Ausztráliával közösen – új élelmiszer szabványok kidolgozása. Az intézmény éves költségvetése jelenleg 64 millió dollár és 157 szakembert foglalkoztat. Az Élelmiszerbiztonsági Hatóság legfontosabb feladatát a közegészségügy és a fogyasztók védelme képezi a termelési és forgalmazási lánc teljes hosszában, beleértve az exportot is; biztosítja az élelmiszerbiztonság és a higiénia legmagasabb szintjének elérését; hivatalos garanciát nyújt a külföldi importőröknek; állandó monitoring tevékenységet folytat és gondoskodik az előírások betartásáról. Minden tevékenysége a kockázatelemzésen és a HACCP alapelveken alapul. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 6-7. oldal)

63/02 További kutatást igényel az élelmiszerekben található akrilamid

Egy FAO/WHO szakértői konzultáció 2002. júliusában úgy határozott, hogy kutatási hálózatot hoznak létre az akrilamid humán egészségügyi hatásainak pontosabb felderítésére. Az már régóta ismert, hogy az akrilamid a kísérleti

állatokban rákot idéz elő, de eddig még nem tanulmányozták annak lehetőségét, hogy esetleg kapcsolat állhat fenn az akrilamid fogyasztása és a humán rákos megbetegedések között is. A rendelkezésre álló adatok és elméleti modellek egyelőre még nem elégségesek egy behatóbb tudományos vizsgálat elvégzéséhez. Az akrilamid a műanyagok előállításánál alkalmazott vegyszer, amelyet először 2002. tavaszán mutattak ki egyes nagy keményítő tartalmú élelmiszerekben (pl. kenyér, tea- és péksütemények, burgonyapehely). Bár az említett termékekben az akrilamid szintje meghaladta a WHO megfelelő irányelveiben foglalt értéket, az összes táplálékforrásból származó napi bevétel felnőttek esetében sem több 70 milligrammnál, ami jóval alatta marad a laboratóriumi állatoknál tapasztalt kritikus értéknek. Mindenképpen további kutatásokra van azonban szükség annak kiderítésére, hogyan képződik akrilamin az élelmiszerek feldolgozásakor és hogy okozhat-e rákot emberben. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 12. oldal)

64/02 EU: Javaslat a Közös Mezőgazdasági Politika korszerűsítésére

A világ élelmiszerpiacán jelentkező torzulások csökkentésének érdekében mind erősebb nyomás nehezedik az Európai Unióra, hogy alapjaiban változtassa meg a farmerek részére juttatott támogatások politikáját és gyakorlatát. A reform az EU számára is elodázhatatlan, hogy a keleti bővítés után sikeresen tudjon megbirkózni azzal a kihívással, amelyet a kiterjedt agrárszektorral rendelkező új tagok (pl. Lengyelország) küszöbön álló felvétele támaszt. Franz Fischler, az Európai Bizottság mezőgazdasági főbiztosa 2002. július 11-én nyilvánosságra hozta a Közös Mezőgazdasági Politika (CAP) korszerűsítésére vonatkozó javaslatokat. A reform lényege, hogy az élelmiszerek mennyiségi termelésének támogatását ezentúl a minőségi és az állatvédelmi szempontok előtérbe kerülése váltaná fel. A legkisebb gazdálkodók kivételével csökkennének a farmereknek juttatott közvetlen kifizetések, az ily módon megtakarított pénzeszközöket pedig környezetvédelmi és vidékfejlesztési célokra csoportosítanák át. Így bár a közvetlen kifizetések aránya csökkenne és nem haladhatná meg a 300 ezer Eurót, a CAP összesen 40 milliárd Eurós költségvetése a jövőben is változatlan maradna. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 4. oldal)

65/02 EU: Bizottsági javaslat az állati eredetű termékek hatósági ellenőrzésének javítására

Az élelmiszerbiztonságról szóló Fehér Könyv akciótervében körvonalazott „higiéniai csomag” azon intézkedések gyűjtőneve, amelyek a jelenleg 17

direktívában szétszórt, rendkívül részletes és komplex higiéniai követelmények egyesítésére, harmonizálására és egyszerűsítésére irányulnak. A fő cél egy olyan egységes, átlátható higiéniai politika megalkotása, amely egyaránt alkalmazható valamennyi élelmiszerre és az azok előállítását, feldolgozását, forgalmazását végző összes operátorra. Ide tartozik azon hatékony eszközök biztosítása is, amelyek lehetővé teszik az élelmiszerbiztonság legmagasabb szintjének elérését, továbbá a jövőben előforduló krízishelyzetek kezelését az élelmiszerlánc teljes hosszában. Az Európai Bizottság által az állati eredetű élelmiszerek hatósági ellenőrzésével kapcsolatban most elfogadott javaslat immár az ötödik a „higiéniai csomag” intézkedései között. Ez a legutóbbi javaslat a friss hús, a kettős héjú kagylók, valamint a tej és a tejtermékek hatósági ellenőrzésének korszerűsített rendelkezéseit tartalmazza, biztosítva ezáltal a fogyasztóvédelem magas szintjét. Így többek között a javaslat a tudomány és a kockázatbecslés oldaláról közelíti meg a kérdést, integrálja a „farmtól a fogyasztó asztaláig” szemléletet a hústermékek ellenőrzési rendszerébe, megteremti a folyamatos információ áramlást a mezőgazdasági termelés és a feldolgozó üzemek között, egyértelműen lehatárolja a vágóhidak és az illetékes hatóságok felelősségi körét, végül – előre tekintve a jövőben – a hatósági ellenőrzés szabályozását igyekszik összehangolni a most kidolgozás alatt álló, a zoonózisra, valamint a takarmányok és az élelmiszerek kontrolljára vonatkozó előírásokkal. Mivel a „higiéniai csomaghoz” tartozó javaslatok az ún. „együtt döntési eljárás” alá tartoznak, az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak egyaránt el kell fogadnia azokat. Ezt követően az új rendeletek kiváltják majd a 93/43. számú élelmiszer-higiéniai direktívát, továbbá a 16 termékspecifikus irányelvet. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 4-5. oldal)

66/02 Egyesült Királyság: Közeledik a korszerűsített BRC Műszaki Szabvány hatályba lépésének időpontja

A BRC (British Retail Consortium) Műszaki Szabvány harmadik kiadása 2002. áprilisában jelent meg azon vállalatok számára, amelyek kiskereskedői védjeggyel ellátott élelmiszereket állítanak elő. A korszerűsítés alap gondolata az átállás az ellenőrzés alapú szabványról (EN 45004) a tanúsítás alapú szabványra (EN 45011), biztosítva ezáltal a Globális Élelmiszerbiztonsági Kezdeményezés előírásainak való megfelelést. A szabványba beépített záradékok lehetővé teszik a gyártóktól és a felügyeleti szervektől érkező visszajelzések jobb érvényesülését. Az új szabvány alkalmazásának határideje a gyártók számára 2002. augusztus 31. Számos élelmiszer előállítónál valóban lázas munka folyik ezekben a hetekben, hogy a megadott határidőig eleget

tegyenek a követelményeknek, ezáltal is demonstrálva elkötelezettségüket a fogyasztók biztonsága és a kellő gondosság iránt. A feladatok jobb megértése érdekében a BRC rövid, 1-3 napos tanfolyamokat is szervez. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 8. oldal)

67/02 Egyesült Királyság: A megengedettnél több peszticid maradvány a brit zöldség-gyümölcsben

A brit kormány Peszticid Maradvány Bizottságának 2002. június 19-én kelt jelentése szerint a zöldség- és gyümölcsminták nagy hányadánál találtak peszticid maradványokat az ajánlott vagy a törvényesen megengedett szint felett. Így például a szőlő, a nektarin és az őszibarack minták szerves foszfát tartalma meghaladta a törvényesen engedélyezett szintet, ami a felnőtt fogyasztók biztonságát is veszélyeztetheti. Gombában lindánt találtak, ami jelenleg be van tiltva az Európai Unióban, mivel erős a gyanú, hogy ez a peszticid rákkeltő hatású. A bizottság egyébként összesen nyolc olyan vegyi anyag maradványát észlelte zöldség- és gyümölcsfélékben, amely nincs engedélyezve használatra az Egyesült Királyságban. A szakemberek azonban hangoztatják, hogy nincs ok az aggodalomra, mert a peszticid maradványokra megállapított, a Jó Mezőgazdasági Gyakorlat részét képező felső határok általában mélyen alatta vannak a biztonsági szinteknek. A vizsgálat tárgyát képező 24 áruféleség közül egyedül a tehéntejben nem mutattak ki peszticid maradványokat. A „Föld Barátai” nevű mozgalom szakértője azonban megdöbbenésének adott hangot, erélyesebb lépéseket követelve a brit kormány részéről. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 9-10. oldal)

68/02 USA: Két kaliforniai biotej termelő pert indít jogainak állítólagos megsértése miatt

Észak-Kaliforniában egy kiváló minőségű organikus tejtermékeket, illetve egy biotermékeket előállító cég pert kezdeményezett azt állítva, hogy a Kaliforniai Tej Stabilizációs és Támogatási Tervek (amelyek egyfajta „nagykalap” szerepét töltik be a tejj gazdaságban foglalkoztatottak fenntartható jövedelmének biztosítása érdekében) sértik az egyenlő védelemhez és eljárásokhoz való alkotmányos állami és szövetségi jogukat. Sürgetik továbbá egy olyan bírósági végzés meghozatalát, amely megtiltaná a fenti tervek jövőbeli alkalmazását saját organikus tejj gazdasági műveleteikre. A két vállalat legfőbb panasza az, hogy az állam által kivetett pénzügyi hozzájárulásokkal tulajdonképpen a hagyományos tejjipart kell finanszírozniuk. A rendszer ugyanis kizárólag a konvencionális tejjtermelők érdekeit veszi figyelembe és csak az ő számukra biztosítja a méltányos

jövedelmet, mivel a biotej előállítási költségei jóval magasabbak. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 10-11. oldal)

69/02 USA: A fogyasztók zavarosnak tartják az élelmiszerek allergén jelöléseit

Egy tanulmány szerint a tejallergiában szenvedő gyerekek szüleinek 93%-a képtelen helyesen azonosítani azokat a címkéket, amelyek a tejet az összetevők között tüntetik fel; a földimogyoró allergia esetében pedig az érintettek majdnem fele képtelen felismerni a vonatkozó jelzéseket. Más allergiák tekintetében is hasonló arányokat mutattak ki. A szakemberek szerint az átlagfogyasztó valóban képtelen eligazodni az élelmiszer-összetevők listáján, kiteve magát az allergia veszedelmeinek. A címkén feltüntetett szövegnek tehát egyszerűnek és következetesnek kell lennie, kerülve az azonos fogalmak többféle kifejezéssel való megjelölését. Hasonló véleményen van az Élelmiszer és Gyógyszer Hivatal (FDA) is. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 11. oldal)

70/02 Konferencia az antioxidánsok előnyeiről és kockázatairól

A 2002. szeptember 25-28. között Cambridge-ben (Egyesült Királyság) megtartásra kerülő nemzetközi konferencián az étrendi összetevők szakértői részletesen megvitatják majd az antioxidánsok kutatásával kapcsolatos legújabb eredményeket, különös tekintettel azok élelmiszerekben való alkalmazására. A programban szerepel többek között a rákkeltő és az antioxidáns hatások tanulmányozása, valamint az emberi anyagcserére és az oxidatív folyamatokra gyakorolt hatás. A világ minden tájáról összegyűlt tudósok megvitatják azt a kérdést is, hogy az ún. oxidatív stressz milyen befolyással van az emberi öregedésre és az időskori betegségek kialakulására. (World Food Regulation Review, 2002. augusztus, 24. oldal)

A hírekben közöltek háttéranyagai a megadott számok alapján a **KÉKI-ÉLMINFO**-nál megrendelhetők.